

Romi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga

Romi Kaane Ma

Nεε dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali fɔɔ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Girɛki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔɔ denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteye ra a naxanye seɓe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya

muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a keddi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nae Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbete ne fan na benun Yahudiyane mɔn xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Faɓin xa siya gbete ne li, e yi dunuɓa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rapanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipana yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Faɓin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xontɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Pɔli Xibarun Faɓin naxan nalima

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali, n bata ito sebe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xεmena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati bɛnden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita sɛnbɛni fa fala a Alaa Dii Xεmen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xεrane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ ε tan fan na muxune yε, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, ε tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, ε yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sɛbε ε birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔnε xunbenla fi ε ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa ε birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasɔtɔ muxune ε denkeleyana fe falama dunuɗa yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xεmena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xɔn ma waxatin birin ¹⁰ n nεma Ala maxandε waxati yo yi. N na Ala maxɔdinma, xa a sagoon na a ra, a xa fεren fi n ma n siga ε konni. ¹¹ Amasɔtɔ ε to xɔnla n ma kati, alogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi sɛnbɛn sɔtɔ ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanɗa ma wuyaxi, n xa sa ε

xɔntɔn koni n mi fεε sɔtɔ. N yi waxi a xɔn ma, n xa dɛnkɛlɛya muxuna ndee sɔtɔ ε konni alo n na a sɔtɔ siya gbɛtɛne yε kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fɛma, Girɛkine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xɔnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Faɲina sɛnbɛna

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Faɲin naliye, bayo Ala sɛnbɛn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Faɲin bata tinxinyaan makɛnɛn, Ala naxan fima muxune ma. Na fɔlɔxi dɛnkɛlɛyaan nan ma a raɲan dɛnkɛlɛyaan ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin dɛnkɛlɛyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nɛn.”*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xɔlɔn makɛnɛn sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye ɲɔndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasɔtɔ muxune nɔε naxan kolonɲɛ Ala fe yi, e bata na yigbɛ, bayo Ala bata yi na makɛnɛn e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuɲa da, Ala kɛɲaan naxanye mi toma yɛɛn na alo a habadan sɛnbɛn nun a Alayana, ne yigbɛma ki faɲi, bayo muxune e famuma a daala xɔn. Nanara, e mi nɔε e yɛtɛ xun mafalɛ. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mɔn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔɲɛne lu dimini. ²² E bata e yɛtɛ yatɛ xaxilimane ra, koni e findi

* **1:17:** Xabakuki 2.4

daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xoline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e raberin e xosi feene yi e bɔɲene kunfaxi naxanye xɔn, e yi lu e bode fati rayelefuε. ²⁵ E yi Alaa ɲɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yetεen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixin yi. Amasɔɔ hali e ɲaxanle fan bata e mε e da kiin na, e kafu ɲɔxɔya gbɛtɛye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xεmεne fan na kii nin, e yi e mε e ɲaxanle kafu ɲɔxɔyaan na, e yi e bode rakunfa. Xεmεn nun xεmεn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ɲaxin saranna ɔɔɔ.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonɲε, a bata e raberin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligε. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ɲaxin nun milen nun ɲaxuna. E lugoxi xɔxɔlɔnyaan nun faxa ti xɔnla nun lantareyaan nun yanfantenyaan nun maraɲaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe ɲaxi kɔtε nεnεne raminima, e murutε e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nεn, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligε tun, a mɔn nafan e ma muxu gbɛtɛye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nɔɛ i yetɛ xun mafalɛ. Amasɔtɔ i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yetɛɛn ne ligama. Nayi, i bata i yetɛɛn fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nɛn muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan minɛ Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yetɛɛn naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nɛma fisamanten gbeen ma ba, e nun a diɲana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nɛn a yi i sigati kiin maxɛɛ ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔɲɛn maxɛɛ feni. Nanara, i luma Alaa xɔlɔn fari sɛ naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi. ⁶ Amasɔtɔ na waxatini, Ala “muxun birin saranma nɛn a kɛwanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nɛn muxune ma naxanye na e tunnafan fe faɲin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xɔlɔn nun a bɔɲɛ teen kelima nɛn muxune xili ma naxanye e yetɛ yigboma, e tondi ɲɔndin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tɔrɔn nun kɔntɔfinle sama nɛn fe ɲaxi rabane birin fari, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔɲɛ xunbenla fima nɛn fe faɲi rabane ma, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma. ¹¹ Amasɔtɔ Ala mi muxune rafisama e bode xa.

* **2:6:** A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nɛn hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nɛn sariyan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kɛnɛnxi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatɛxi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbɛtɛn naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nɛn a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sɛbɛxi e bɔɔnɛn nin. E yetɛ xaxinla fan luma e kawandɛ, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kɛwanle xun mayɛngɛ waxati gbɛtɛ. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔxɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyana nan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yetɛ matɔxɔma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutɔne yii rasuxun nan i tan na, e nun kɛnɛnna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamɔxɔna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun ɲɔndin yetɛn sɔtɔ sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yetɛ xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama muɲan ti, i tan mi muɲan tiin ba? ²² I tan naxan tɔnna dɔxɔma yalunyaana na, i tan mi

yalunyaan ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yetε matoxoma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xɔn! ²⁴ Amasotɔ, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbetene ye ε tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatεxi nen alo siya gbete banxulantarena. ²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yatε alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasotɔ i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kendε yetεen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kendεn na a kui feene nan xɔn. Banxulanya kendεn luma muxun bɔɔɔen nin fata Alaa Nii Sariɔanxin na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sotɔma adamadiine ra fɔ Ala yetεna.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tɔnɔn nanse ra? ² Tɔnɔ wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tininna kale ba? ⁴ En-εn de! Nɔndin kannan na Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi

† 2:24: Esayi 52.5

Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon soto.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N falan tima alo muxune. ⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nae dunuja makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa jondin makenenma n ma wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mon yalage nayi alo yulubi kannan? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe jaxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na

naxan fe kolon.

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E ke yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

* **3:4:** Yaburin 51.6

E fala xuine xɔɔ
alo koson xɔɔna.

¹⁴ E dɛɛn nafexi dangane nun fala xui xɔɔne nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

¹⁷ E mi bɔɔɛ xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yɛɛ ra mumɛ!"†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin dɛɛn xa suxu, dunuɔa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yɛtagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatɛxi tinxin muxun na Ala yɛɛ ra yi sariya suxun xɔn, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kɛɛnni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na dɛnkɛɛya, Ala ne ratinxinma a yɛɛ ra yi nɛn dɛnkɛɛyaan xɔn Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasɔɔ tagi raba mi na. ²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sɔɔxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xɔn, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na dɛnkɛɛya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a

† **3:18:** Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

mən yi muxune ratinxinɲe ayi a yεε ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yεε matəxə nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yεε matəxəma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fə e denkeleyana. ²⁸ Amasəto en bata a to muxun tinxinma Ala yεε ra yi denkeleyaan nan xən, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbətene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbətene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yεε ra yi denkeleyaan xən e nun siya gbətene fan na denkeleya kedenna xən. ³¹ Na bunna nεen a en xa sariyan beɲin denkeleyani ba? En-en de! En lan nən en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisaala a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahimisaala tinxinɲe ayi nən Ala yεε ra yi a kewanla xən, a yi a yεε matəxe nən na yi. Koni a mi nəe na ligε Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimisaala yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna sətə, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yatema nən tinxinna ra. ⁶ Dawuda

* **4:3:** Dunuja Fəlon 15.6

fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷“Sewan na kanna xa,
naxan ma sariya kalane bata mafelu
naxan yulubiye bata xafari.

⁸Sewan na adaman xa,
Marigin bata dija naxan haken ma.”†

⁹Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Iburahimaa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹A banxulanyaan sotō nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sotōxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Iburahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹²Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Iburahima denkeleyaan foxo ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra.

Ala Iburahima tuli sa naxan na

¹³Ala yi Iburahima nun a bōnsōnna tuli sa, a naxa, dunuḡa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotōxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani.‡ ¹⁴Xa muxune yi na keen sotōxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan tōno mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan!

† **4:8:** Yaburin 32.1-2 ‡ **4:13:** A mato Dunuḡa Fōlōn 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui.

¹⁵ Amasətə sariyan nan fama Alaa xələn na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima yixetene birin xa naxanye sariyan sətəxi e nun naxanye fan denkeleya alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na, ¹⁷ alo a səbexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nən siya wuyaxine benban na.” § A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Iburahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na.

¹⁸ Iburahima denkeleya nən a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”* ¹⁹ A bata yi jee keme jəxəndən sətə nun, fayida a fati bendən yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nən, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nən. ²² Nanara, Ala na yatə nən tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi səbexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatəxi tinxinna ra a xa.” ²⁴ A mən səbexi en tan nan xa bayo na yatəma tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

§ 4:17: Dunuḡa Fələn 17.5 * 4:18: Dunuḡa Fələn 15.5 † 4:22: Dunuḡa Fələn 15.6

5

Tinxinyana fe Ala yεε ra yi

¹ Bayo en bata tinxiηε ayi Ala yεε ra yi denkeleyaan xɔn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xɔn en naxan yi iki. En yi sɛwa Alaa binyen sɔtɔ feen yigin na. ³ En mɔn sɛwaxi en ma tɔrɔne ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na.

⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔηeni a Nii Sariηanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ sɛnbε mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nɛn Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxε mi yi tinηε faxε tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nɛn faxε muxu fajina fe ra.

⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxiηε ayi Ala yεε ra yi Yesu wunla xɔn ma, a mi sa taganηε en kisε Alaa xɔlɔn ma a barakani.

¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitɔn a Dii Xεmεna sayaan xɔn, xa en tagin bata yitɔn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakisε Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mɔn sɛwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tɔn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xɔn ma, sayaan fan yi fa yulubin xɔn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatɛma. ¹⁴ Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔɔn misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna haken xɔn, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xɔn, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mɔn mi rananma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna haken xɔn, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲɛ nɔɔn sɔtɛ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xɔn, naxanye Alaa hinan nantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake keden na xɔn, kɛwali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma. ¹⁹ Amasɔtɔ muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xɔn ma, muxu wuyaxi fan natinx-

inma ayi na kii nin Ala yεε ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakene xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mɛnni mɛn. ²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɛn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xɛn

¹ En nanfe falama? En luyε yulubine ligε ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-εn de! En luxi nɛn alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɛn luyε en ma dunuɲa yi gidin ligε yulubini di nayi? ³ En mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɛn ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɛn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nɛnɛni na kiini.

⁵ Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nɛn sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɛn wudin ma, alogo en ma muxuyaan naxan yulubini, na xa ɲan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasɔtɔ muxun na faxa, a xɛrɔyama nɛn yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɛn ma, en mɛn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisini sɔtɔma nɛn en bode xɛn ma. ⁹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata

keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, sɛnbɛ mi fa sayaan na a fari sɔnɔn. ¹⁰ Amasɔtɔ a faxa nɛn, a faxa yulubin nan ma fe ra sanɲa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yɛtɛ yatɛ muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bɛndɛni sɔnɔn naxan faxama, ε lu a waxɔn feene ligɛ. ¹³ E nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yɛngɛ so sena tinxintareyaan xa, koni ε yɛtɛ so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. E fatin yiren birin so Ala nan yii yɛngɛ so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligɛ ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba, ε na ε yɛtɛ so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A findɛ yulubin na, i yi faxa, hanma a findɛ Ala xuiin suxun na, i yi yatɛ tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔɲɛni. ¹⁸ E bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunɲa misaali ito falama ε xa nɛn alogo ε xa a yɛɛ to hali sɛnbɛ to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kɛwali ɲaxine yi siga gboɛ ayi.

Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ Ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ Ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tənən mundun sətəxi ne yi? Ne rananna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xərəya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. Ε marasarijananna nan findixi na tənən na, naxan nanan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisenā, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xərəya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi naxanla nan na naxan dəxi xəmən xən. Na nun a xəmənā e bode ra fanni a daxi, koni xa a xəmən faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dəxə xəmε gbete xən, a xəmε singen mən a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xəmən faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nəe dəxe gbete xən nən, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xən ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine ke Ala xa. ⁵ Amasətə fati benden nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe naxine yi walima en fatine yi sariyan xən alogo naxan en faxama en

yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sariɲanxina a kira nɛnɛn nan xɔn, en mi fa fe fori sɛbɛxine bun.

Sariyan nun hakɛna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yɛtɛɛn nan yulubin na ba? ɛn-ɛn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi fɛrɛn sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kɛndɛ, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata fɛrɛn sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sariɲan, yamarin sariɲan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? ɛn-ɛn de! Yulubin nan bata n faxa na se faɲin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin sɛnbɛ gbeen yi makɛnɛn yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sariɲanxin nan na, koni fati bɛndɛn nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi

* **7:7:** A mato Xɔrɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nɛn fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe faɲin mi n tan yi fata n fati bɛndɛn nafan feene ra, bayo hali fe faɲin liga xɔnla n ma, n mi nɔɛ a ligɛ. ¹⁹ N waxi fe faɲin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɲaxin naxan liga feni, n luma na nan ligɛ. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nɛɛn, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe faɲin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fɛrɛ mi na bayo fe ɲaxina n yi. ²² Anu, n sɛwaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbɛtɛ nan toma n fati bɛndɛni naxan n xaxinla sariyan yɛngɛma, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bɛndɛni. ²⁴ Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bɛndɛni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati bɛndɛn nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasɔtɔ, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xɔrɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasɔtɔ sariyan mi yi nɔɛ na ligɛ, bayo fati bɛndɛn nafan

feene bata a senben jan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun boɲɛ xunbenla. ⁷ Amasoto fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi noɛ i xure Alaa sariyan bun mumɛ! ⁸ Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kenɛɲɛ mumɛ!

⁹ Koni ɛ tan mi fa ɛ fati benden nafan feene ligama fo Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to ɛ yi. Amasoto xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina ɛ tan yi, ɛ fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasoto ɛ bata ratinxinɲɛ ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mon nii rakisin fima nen ɛ fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma ɛ yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasoto xa ɛ lu ɛ fati benden

nafan feene lige, ε faxama nen. Koni xa ε fati benden natane faxa Alaa Nii Sariɗanxin xɔn, ε nii rakisin sɔtɔma nen. ¹⁴ Alaa Nii Sariɗanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasɔtɔ ε Niin naxan sɔtɔxi, na mi ε findixi gaxun konyin na. Koni a bata ε findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶ Alaa Nii Sariɗanxin yetɛen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nen keɛn sɔtɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sɔtɔma nen. Xa en nun Yesu tɔrɔ en bode xɔn ma, en birin nan a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tɔrɔn naxan sɔtɔma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nen alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nɔrɔn sa minima keɛɛnni waxatin naxan yi. ²⁰ Amasɔtɔ daala lu nen kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sɔtɔ, ²¹ fa fala daala xɔrɔyama nen kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xɔrɔya kɛndɛni. ²² Amasɔtɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔlɛni alo jaxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sariɗanxin sɔtɔxi, en fan sɔxɔlɛxi en bɔɗɛni, en Ala mamɛma waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbɛndin xunba. ²⁴ Amasɔtɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu,

* **8:20:** A mato Dunuɗa Fɔlɔn 3.17

i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xilɛ yigina. En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamɛma nɛn tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sariɲanxina en tan sɛnbɛtare kanne malima na kii kedenna nin. Amasɔtɔ en mi a kolon en laɲ en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sariɲanxin yetɛna Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nɔɛ falɛ. ²⁷ Ala naxan muxune bɔɲɛ yi feene toma, na a Nii Sariɲanxina miriyaan kolon, amasɔtɔ Alaa Nii Sariɲanxina Ala mafanma a yama sariɲanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin naɲanma a faɲin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasɔtɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyɛne yɛ. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinxinɲɛ ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa keɛ en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetɛna dii xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soɛ en yii a Dii Xɛmɛn xɔn? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunɲɛ? Ala nan yoon fiin kanna ra. ³⁴ Nde nɔɛ en yalagɛ? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en

xa. ³⁵ Nanse en be Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tōrōn nun kōntōfinla ba, hanma beεεnxōnyana hanma kamēna hanma marabēna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nōε a ligε. ³⁶ Bayo a seβexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijēn gbēn! E nxu ligama alo yeεεεn naxan faxa daxi a ra!”‡ ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nōōn sōtōma nēn na xōn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasōtō n na a kolon yati, sayana hanma dunuja yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatōne hanma senbe kanne ³⁹ hanma naxanye kore xōnna ma hanma naxanye bōxōn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be Alaa xanuntenyani en naxan sōtōxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jōndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bōjēn mōn sōxōlexi waxatin birin. ³ Amasōtō, n yi waxi nēn n tan yetεεn nan xa Alaa dangan sōtō, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sōtō. ⁵ E fataxi Nabi singene bōnsōnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e

† **8:35:** Silanfanna: Sofane yeεεεso deεεmana. ‡ **8:36:** Yaburin 44.23

tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tənə mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bənsənni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kəndene nan na. Amasəto Ala a fala nən a xa, a naxa, “Naxanye yatema i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin.”*

⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fə Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kəndene ra. ⁹ Amasəto Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nən waxati saxini, Saran yi dii xemən bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga. ¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi ¹² hali ba e kəwanle ra koni fə a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nən xunyena nən bun ma.” ¹³ A seβexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rajaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-ən de! ¹⁵ Amasəto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanɲe naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininɲe naxan ma, n kininkininma nən na ma.”§ ¹⁶ Na mi fataxi muxun waxən feene xan na hanma a kəwanle, koni fə Alaa

* **9:7:** Dunuɲa Fəlon 21.12 † **9:9:** Dunuɲa Fəlon 18.10-14

‡ **9:13:** Amato Dunuɲa Fəlon 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § **9:15:** Xorɔyaan 33.19

kininkininna. ¹⁷ Amasotō a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nen alogo n xa n senben mayita i tan xon, n xinla yi rali dunuḡa yiren birin yi.”*

¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nen.

Alaa xolōn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nen, a naxa, “Nan-fera Ala mōn nxu yalagima? Amasotō nde Alaa fe ragidixin matandε?” ²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Feḡen nōε a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki? ²¹ Awa, nōon mi feḡε rafalan yii ba, a feḡε firin nafala feḡε bendε kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xolōn nun a senben mayita feni, a yi diḡa kati, a ti na muxune bun a xolō naxanye ma, naxanye yi halagε. ²³ A na liga nen alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitōn a binyen sotō xinla ma. ²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yε e nun siya gbεtεne fan yε. ²⁵ Amasotō a fala nen Nabi Hose xa, a naxa,

“Naxanye mi yi n ma yamaan na,
n ne xilima nen n ma yamana,
n mi yi naxanye xanuxi,
n ne xilima nen n xanuntenne.”

²⁶ A mōn sebexi mēnni, a naxa,
“A yi falama e ma denaxan yi,
‘N ma yamaan mi ε ra,’
e fa xili bama nen mēnni

* **9:17:** Xorḡyaan 9.16

‘Habadan Alaa diine.’† ”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa,

“Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo meɲensinna naxan fɔxɔ igen de, hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima.

²⁸ Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima nɛn dunuɲa ma a kiini sa!”‡

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa,

“Xa Marigina Sɛnbɛn Birin Kanna mi yi en yixɛtɛna ndee lu nun, en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana, en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Faɲina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbɛtɛn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ dɛnkɛleyaan barakani. ³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma. ³² Na di?

Bayo e mi a fenxi dɛnkɛleyaan xɔn fɔ e kɛwanle. E yi e sanna radin gɛmɛn na naxan xili, “San nadin gɛmɛna” ³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gɛmɛn sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gɛmɛn naxan na, e bira. Koni naxan na dɛnkɛleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɲɛn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati! ² N findima nɛn e tan seren na fa fala

† **9:26:** Hose 2.1-3 nun 2.25 ‡ **9:28:** Esayi 10.22-28 § **9:29:** Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui. * **9:33:** Esayi 28.16

Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani. ³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yeε yeε ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasōtō Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yeε ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sōtōma sariyan xōn, Musa bata na fe seβε, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisın sōtōma nen e xōn.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sōtōma Ala yeε ra yi denkeleyaan xōn, na seβεxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yeε ma fa fala nde nōe te kore?” Na bunna nēen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexōn ma, a i deen kui, a i bōneni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bōneni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. ¹⁰ Amasōtō muxun denkeleyama a bōnen nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yeε ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹ Amasōtō Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡ ¹² Amasōtō tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasōtō Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”§

* **10:5:** Saraxaraline 18.5 † **10:8:** A mato Sariyane 30.12-14
kui. ‡ **10:11:** Esayi 28.16 § **10:13:** Yoweli 3.5

14 Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa? 15 Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera faji yibane faan lanxi han!”* 16 Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasoto, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na?”† 17 Anu, denkeleya fama Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

18 Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? Enen, e bata a me! Kitabun naxa, “E fala xuiin boxon birin li nen.

E falane yi siga han dununa danna.”‡

19 Awa, n mon xa maxodinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na e raxoxolonma ayi nen muxune xon yama fajin mi naxanye ra. N yi e raxolo siya xaxilitaren xon.”§ 20 Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinma, n bata n yete yita ne ra.”*

21 Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na nyiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijnen gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

* 10:15: Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2

¹ N xa maxɔdinni ito ti: Ala bata a mε a yamaan na ba? En-εn de! Amasɔtɔ Isirayila kaan nan n tan yetεen na, Iburahima yixεtena nde Bunyamin bɔnsɔnni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yetε xa a fɔlɔni a mi ne rabeɲinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, ε mi menna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mɔn kataxi n fan faxa feen na.”* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yetε xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”† ⁵ A mɔn na kii nin iki, Alaa yama dɔnxεn luxi naxanye sugandixi hinanna xɔn waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xɔn, muxune kεwanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sɔbεen na, e mi na sɔtɔxi. Koni fɔ Ala naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dɔnxεne tondixi nεn ⁸ alo a sebeɲi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdexen fi e ma, e nun yeεn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mεma han to.”‡ ⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e ɲaxaɲaxane findi e suxu fεren na e nun luti ratixin na e yeε ra naxan e rabirama, e hakεne yi saran e ra. ¹⁰ E yeεne xa rafɔrɔ ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nεn ba habadan? En-εn de!

* **11:3:** Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † **11:4:** Mangane Singen 19.18 ‡ **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. § **11:10:** Yaburin 69.23-24

Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen soto alogo xoxolonyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuja muxune xa, xa e bonon findi herin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima e tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xoxolonyaan nasoma nen n bonsonna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasoto Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuja muxune tagini ton, nanse fa ligama nayi, xa e mon so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bonboxi e bode xon, ne fan sarijan.* Xa wudin salenna sarijan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sote, ¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii sege xine ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine sege xi nen alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nondin na a ra, e sege xi nen masoto e denkelayatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkelayaan xon. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasoto, xa Ala mi

* **11:16:** A mato Yatene 15.19-21 kui.

Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nɛmaan nun a yɛ xɔdɛxɛn ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nɛmaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nɛmaan bun nɛn, xanamu, a i fan sɛgɛma a binla ma nɛn alo wudi yiina. ²³ Xa Yahudiyane mi lu e dɛnkɛleyatareyani, e mɔn tugunma nɛn e tiden na. Amasɔtɔ Ala nɔɛ e raxɛtɛ nɛn e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbɛtɛn ligaxi nɛn alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi sɛgɛxi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kɛndɛn na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyɛn yɛtɛɛn naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kɛndɛn yi-ine, Ala taganɲɛ ne tiyɛ e yɛtɛ binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nɛn

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ɛ ra, alogo ɛ nama ɛ yɛtɛ yatɛ fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi dɛfexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nɛn alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nɛn Siyon yi,
a Ala kolontareyaan birin ɲan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,
n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ɛ tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin sɔtɔ. Koni Ala rafan yama sugandixin mɔn e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasɔtɔ Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ Ɛ tan siya gbɛtɛne, ɛ munma yi Alaa

† **11:27:** Esayi 59.20-21

falan suxu a singeni, koni ε bata Ala kininkininna sɔtɔ iki amasɔtɔ Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya gbetene kininkininna naxan sɔtɔxi, e fan xa na sɔtɔ ε tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xɔn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nɔε Alaa fe ragidixine famunɛ? Nde nɔε a feene famunɛ? ³⁴ A seβexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nɔε finde a kawandi muxun na?† ³⁵ Nde nɔε Ala dolo, alogo a mɔn xa a raχete a ma?”§ ³⁶ Amasɔtɔ feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuɲa yi gidini, a sariɲan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu faɲin na ε naxan ligama Ala xa.

² E nama ε yete lu dunuɲa feene yi, koni ε xa ε keɲaan masara xaxilimaya nenɛn xɔn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan

† 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

yateŋ naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati beŋde kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nɔε xaranna tiyε, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nɔε muxune ralimaniyε, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a soβε so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ E xanuntenyaan nama findi nafiɣiyaan na. E ε mε fe ɲaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ E ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki faɲi. ¹¹ E tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekileni. ¹² E sewa ε yigina fe ra, ε diɲa tɔrɔni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ E muxu sariɲanxine goronna tongo e makone yi. E fatan muxune yisuxε.

¹⁴ E duba ε beŋenxɔnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xɔn ma. ¹⁶ E kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. E nama ε waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. E nama ε yeε yate fekolonne ra.

¹⁷ E nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na. E kata fe faɲin liga feen na muxune birin yeε ra yi. ¹⁸ Xa a lanɲε, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen ɲɔxɔ, koni ε a lu Alaa xɔlɔn ma, amasɔɔ a seβexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeeɲɔxɔ tiin

na. N feene saranma nen e joxonne ra.”* 20 Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xonla a ma, igen so a yii, amasoto xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”† 21 I nama tin fe jaxin xa i no. Koni fo i xa fe jaxin no fe fajin xon.

13

En xuru mangane ma

1 Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasoto mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangangan naxanye doxi, a tan nan ne doxi. 2 Nanara, naxan na murute mangane ma, na murute xi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. 3 Fe faji rabaan mi gaxuma mangane yee ra, koni fo fe jaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yee ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matoxo. 4 Amasoto a findixi Alaa walikεen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, gaxu a yee ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikεen nan a ra naxan a xolon nagodoma fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra. 5 Nanara, fo ε xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i toro, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

6 Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. 7 ε muxune donle fi. ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22 * 13:4: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fɔ xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan dεfe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama muɣan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin dɔnxεn bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yεtεna.”† ¹⁰ Xanuntenyaan mi tinɣε fe ɣaxin ma i boden xa mumε! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ Ε na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixɔnli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkelεyaan fɔlɔ waxatin na. ¹² Kɔεεn bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xεtε feene fɔxɔ ra naxanye ligama dimini, en yi kεnεn ma yεngε so seene tongo. ¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kεnεnni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana. ¹⁴ Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. Ε nama lu ε mirε ε fati bεndεn nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkelεya xurun ε yε, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi. ² Muxuna ndee seen birin donma e denkelεyani, koni ndee

† **13:9:** A mato Xɔrɔyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. ³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun naxaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. ⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a loxona nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a loxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. ⁶ Naxan mirixi a ma, a loxona nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa. ⁷ Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. ⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na. ⁹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na. ¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rapaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. ¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa,
 “Marigin naxa,
 ‘Habadan Ala nan n na,
 n bata n kolo n yete yi,
 xinbin birin sinma nen n bun ma,

lenna birin yi Alaa binyena fe fala.* ”

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

Inama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni e kata alogo e nama fefe liga naxan e ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. ¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. ¹⁵ Xa i ngaxakedenna xolxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sotō i ya donseen xon. ¹⁶ Feen naxan fan e tan xa, na nama findi e mafala xunna ra. ¹⁷ Amasotō Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fō tinxinna nun bōje xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁸ Amasotō muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafa Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bōje xunbenla nun en senbe soon na fō en xa ne nan liga. ²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. ²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bir e hakeni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna yalagixin na ra

* **14:11:** Esayi 45.23

Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa diɲa senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga, ² fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nana, e sabate denkeleyani. ³ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasɔtɔ naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu keɲaan ma, ⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faɲin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikeen na Alaa ɲɔndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkinina fe ra, alo a sebexi Kitabun kui

* 15:3: Yaburin 69.10

kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya bεtini.”† 10 A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sεwa ε bode xɔn.”‡ 11 A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§ 12 Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

13 Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sεwan nun bɔɲε xunbenla birin na ε denkeleyani alogo ε yigin xa lu fari sε Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pɔli a wanla

14 Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nɔε ε bode xaranɲε nɛn. 15 Koni n bata susu, n yi fena ndee seβε ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma, 16 n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikεεn na siya gbεtene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbεtene xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xɔn. 17 Nayi, n nɔε n kanβε nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. 18 N mi susε falan tiyε sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbεtene findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xɔn, 19 e nun sɛnben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin sɛnben

† 15:9: Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ 15:10: Sariyane 32.43 § 15:11: Yaburin 117.1 * 15:12: Esayi 11.10

barakani. Nanara, fəlo Yerusalən taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon dɛnaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari. ²¹ A seβexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nɛn. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nɛn.”‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata ɲan yamanani itoe yi. Nanara, xabu ɲεε wuyaxi n to waxi siga feni ε xɔntɔndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigε Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nɛma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fɛma, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalən taani, n sa yama sariɲanxin mali na. ²⁶ Amasɔtɔ a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kɛnɛn, e xa e yii malan yiigelitɔne fe ra yama sariɲanxin yɛ Yerusalən taani. ²⁷ A e kɛnɛn nɛn e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔtɔ, siya gbetene fan lan nɛn e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tɔnɔn so e yii, n danguma nɛn ε konni n nɛma sigε Sapen yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n

† **15:19:** Iliri yamanan sa Girɛki yamanan sogeteden kɔmɛnna ma. ‡ **15:21:** Esayi 52.15

nεma sigε ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixin duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sariɲanxina xanuntenyani, ε xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa. ³¹ E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sariɲanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen ε fema, en birin yi matabun sɔtɔ en bode xɔn ma. ³³ Bɔɲε xunbenla Ala xa lu ε birin xɔn. Amina.

16

Pɔli a xɔntɔnna

¹ E en ngaxakeden ɲaxalanmaan Foyibe yatε muxu faɲin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sariɲanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yetεen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ E Pirisila nun Akila xɔntɔn, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xɔntɔn. E n xanuntenna Epayinete xɔntɔn, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xɔntɔn naxan walixi ε xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xɔntɔn n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatεxi xεrane ye. E

singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yεε ra.

⁸ ε Anpiliyati xǎntǎn n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ ε Yurubani xǎntǎn n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ ε Apelesi xǎntǎn naxan a yetε yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xǎn. ε Arisitobulaa denbayaan xǎntǎn. ¹¹ ε Herodiyon xǎntǎn, n kon kaana. ε Narisisaa denbayaan muxune xǎntǎn naxanye laxi Marigin na.

¹² ε Tirifina nun Tirifosa xǎntǎn, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi naxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ ε Rufu xǎntǎn, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ ε Asinkirite nun Filegon nun Herεmε nun Patirobasi nun Herimasi xǎntǎn e nun en ngaxakedenna naxanye e fema. ¹⁵ ε Filologe nun Yuliye xǎntǎn e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarihanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ ε bode xǎntǎn ngaxakedenya xǎntǎn sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε xǎntǎnma.

Marakolon dǎnxεne

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. ε xaranna naxan sǎtxi, e na matandima. ε masiga ne ra. ¹⁸ Amasǎtǎ na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumε, koni e yetε rafan feene! E sǎntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matǎxǎ falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a mε a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n sεwaxi ε fe ra han,

koni n wama nen ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe jaxin matanga sɔntareyani. ²⁰ Bɔjε xunbenla Ala Setana halagima nen ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walikε boden Timɔte ε xɔntɔn e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kedini ito seβexi Pɔli xa, n fan bata ε xɔntɔn Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xɔntɔn, nxu nun denkεleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xɔntɔn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nɔε ε senβε soε n ma Xibaru Fajiri raliin xɔn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xɔn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xɔn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkεleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

* **16:22:** Teritiyusi nan Pɔli xuiin seβε a xa. Yanyina nde a wanla nan yi seβeli tiin na.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78